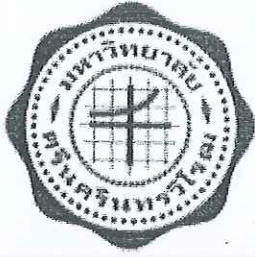

203.18

วารสาร

ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2561

พฤติกรรมศาสตร์

ISSN 1686-1442 Warasan Phuettikammasat

Vol. 24 No. 2 July 2018

1. ความรุนแรงในครอบครัว: การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย
2. ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่ออย่างเคาเฟลสิทีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. การวิเคราะห์การยอมรับการใช้บริการธนาคารดิจิทัลโดยใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม
4. การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์เพื่อสร้างรูปแบบและกลไกการจัดการขยะอย่างครบวงจรบนฐานการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน
5. อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์กร ทักษะทางการเมือง ภาวะผู้นำที่มีต่อความยืดหยุ่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาคหนึ่ง
6. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลพหุระดับของพลังจูงใจในการทำงานของบุคลากรป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
7. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้นในจังหวัดระยอง
8. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแรงจูงใจ และวัฒนธรรมความเป็นชายที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในงานและส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
9. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริหารทรัพย์สินตามแนวพุทธของเกษตรกร
10. กระบวนการและสาเหตุของการตัดสินใจบริจาคและไม่บริจาคอวัยวะ

BSRI

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ Behavioral Science Research Institute
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University

Domestic Violence in Thai Society: Causes, Preventive and Corrective Actions¹

Theeravut Ninphet²

Received: May 07, 2018

Accepted: May 25, 2018

Abstract

Domestic violence issue has been a chronic problem in Thai society and its results lead to pain and suffering for the victim. The formation of the domestic violence behavior can be explained through various theories either sociological or psychological: Psychoanalytic theory, Social Learning theory, Sub-Culture of Violence theory, Family Symbolic Interaction theory, Family Development theory, Feminist Family theory, and Resource theory. These theories describe the causes of domestic violence at an individual level that happens by the aggressive instinct of a human; it is without reason and conscience. Also, it includes imitation of aggressive behaviors at the family level. This describes the causes of violence that result from the inherited behavior and culture of violence from parents. In addition, the family relations are diminished and occurrence of maybe there. ~~sexual abuse~~ It includes resource management by creating family authority and community. In the dimension of community, causes of domestic violence arise from community conditions and cultural community. It also has a macro dimension that is related to the family or as a consequence of domestic violence. According to theoretical perspectives, there are four levels of the way to prevent family violence in Thai society that consist of 1) personal violence prevention focuses on implantation of reasoning, promoting virtue and merit, imitating appropriate behaviors; 2) family violence prevention that emphasizes strong family relationships. It also promotes the transmission of good beliefs and values from generation to generation; 3) community violence prevention that focuses on the participation of people in the community. It also includes managing community environment that supports in preventing problems; and 4) national violence prevention that emphasizes the integration of operation from all sectors in order to drive the implementation simultaneously. All these approaches are expected to ensure the stability of the institution of family for sustainable development in the Thai society.

Keywords: domestic violence, violence prevention

¹ Academic Article.

² Instructor (Level 2), Department of Instructor, Faculty of Social Science, Royal Police Cadet Academy.
E-mail: theeravutn@yahoo.com

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเป็นปัญหาที่คงอยู่ในสังคมไทยอย่างมิได้เบาบางลง มีหน้าซ้ำยังมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สื่อออนไลน์กลายเป็นสื่อกระแสหลัก จึงกลายเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นภาพสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว กลายเป็นภาพซ้ำที่ยังไม่เลือนหายไปจากสังคมไทย แม้จะมีความพยายามของรัฐเพื่อที่จะขจัดปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จาก ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี เด็กและความรุนแรงในครอบครัว (หทัยรัตน์ มาปราวณี, 2554: 163) การกำหนดมาตรการดังกล่าวได้รับการคาดหวังว่าจะสามารถบรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ แต่จากสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเรียงลำดับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนความรุนแรงเกิดขึ้น 1,295 ราย ปีถัดมาคือ พ.ศ. 2557 ความรุนแรงลดลงเหลือ 911 ราย ปี พ.ศ. 2558 กลับเพิ่มขึ้นเป็น 1,209 ราย และในปี พ.ศ. 2559 ลดลงเหลือ 846 ราย (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในสถานการณ์ที่ทรงกับทรุด ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในด้านสุขภาพ เสรีภาพ ชื่อเสียง และทรัพย์สิน ของผู้ถูกกระทำและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวนั้น (พิชญาภา เจียมแท้, 2555)

สภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นมีเพียงส่งผลต่อบุคคลในครอบครัวทั้งตัวผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง แต่ยังมีส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันสำคัญในการขัดเกลาและหล่อเลี้ยงให้เกิดทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะเป็นวัตถุดิบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงมิใช่เรื่องส่วนบุคคลอีกต่อไป แต่เป็นประเด็นสาธารณะที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสนใจและร่วมค้นหาแนวทางป้องกันแก้ไข หรืออาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทุกระดับทั้งภาครัฐ และองค์กรเอกชน ไปจนถึงภาคประชาสังคมเพื่อให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหามาแบบบูรณาการ บทความนี้จะนำเสนอให้เข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการอธิบายความหมายและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์สาเหตุความรุนแรงในครอบครัวผ่านมุมมองแนวคิดทฤษฎีจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อรูปพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว และส่วนสุดท้าย เป็นการเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่ได้มาจากการวิเคราะห์สาเหตุของความรุนแรงผ่านมุมมองแนวคิดทฤษฎี ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญของการเขียนบทความนี้ เพื่อเสนอมุมมองที่เป็นประโยชน์จากการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีจากศาสตร์ต่าง ๆ สู่การปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบริบทครอบครัวไทย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาวนซ้ำไปมาและดำเนินไปมากกว่าที่เป็นอยู่

ความหมายและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความหมายของความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเปรียบเทียบกับความหมายความรุนแรงจากมุมมองของศาสตร์ต่าง ๆ และจะเชื่อมโยงไปถึงลักษณะของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นสำคัญ

1. ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดครองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท (วุฒิชัย เปี้ยแดง, 2553) ซึ่งหากสื่อความหมายความรุนแรงตามศาสตร์ต่าง ๆ จะมีความหมายที่มีความเฉพาะในศาสตร์นั้น (พิชญาภา เจียมแท้, 2555: 7-8) ดังเช่น

ว่าเหตุใดเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเหล่านี้จึงยังคงเป็นปัญหาที่คงอยู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด และจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง

การวิเคราะห์เหตุความรุนแรงในครอบครัวไทยผ่านมุมมองแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีความรุนแรงในครอบครัวที่น่าเสนอในบทความนี้ กล่าวถึงสาระสำคัญที่ใช้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวของสังคมไทย ตามศาสตร์ทางจิตวิทยา สังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ รวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกิดจากการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นแนวคิดทฤษฎีครอบครัว (Family Theory) โดยนำเสนอเรียงลำดับตามศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่อธิบายมูลเหตุเบื้องต้นของการกระทำผิดว่าเกิดจากจิตใต้สำนึก (Unconscious) โดยกล่าวว่า เรื่องของจิตใจเป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างพลังของเหตุผลกับพลังของความไม่มีเหตุผล โดยพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากสัญชาตญาณ (Id) ได้แก่ สัญชาตญาณทางเพศและสัญชาตญาณความก้าวร้าว การแสดงออกของสัญชาตญาณ เป็นไปเพื่อแสวงหาความสุขและความพึงพอใจ และเมื่อได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะดิ้นรนแสวงหาต่อไปอีก เว้นแต่จะได้รับการควบคุมจากพลังแห่งการใช้เหตุผล (Ego) เมื่อเป็นเช่นนี้ Id กับ Ego จะเกิดการขัดแย้งกันบ่อย ๆ ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้โดยความคิดในเชิงมโนธรรม ซึ่งเป็นพัฒนาการของจิตใจที่เรียกว่า Superego เพื่อที่จะดำรงตนให้เป็นไปตามข้อกำหนดทางวัฒนธรรมด้านความประพฤติ (Freud, 1964) จากมุมมองทฤษฎีนี้ การที่สามีกระทำต่อภรรยา หรือการกระทำความรุนแรงต่อสมาชิกในครอบครัว เกิดจากการใช้สัญชาตญาณที่มีอยู่ในคนทุกคน ไม่ว่าจะมีความต้องการทางเพศ และสัญชาตญาณความก้าวร้าวรุนแรง โดยที่ Ego หรือ Superego ไม่สามารถควบคุมสัญชาตญาณนั้นไม่ให้แสดงออกมาได้

หากอธิบายเฉพาะบริบทสังคมไทย ความเชื่อทางศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการใช้สติในการควบคุมตนเอง ถือว่า สัญชาตญาณเป็นการกระทำที่ขาดสติควบคุม ทำให้ไม่ก่อปัญหา คือ ไม่สามารถนำเหตุและผลมาใช้ในการตัดสินใจที่จะกระทำตามหลักเหตุและผลที่ควรปฏิบัติและหลักศีลธรรมได้ ทฤษฎีนี้จึงใช้ได้กับสังคมไทยในแง่ของการกระตุ้นให้คนใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (Ego) และส่งเสริมมโนธรรม คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันดี (Superego) ภายในจิตใจเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความรุนแรง อย่างไรก็ตาม การก่อความรุนแรงในครอบครัวที่พบเจอในสังคมไทย อาจไม่ได้เกิดจากการใช้สัญชาตญาณ (Id) เพียงตัวเดียวโดด ๆ โดยพบว่า หลายเหตุการณ์ของความรุนแรง เกิดจากมีปัจจัยอื่น ๆ มากกระตุ้นให้สัญชาตญาณของมนุษย์กระโจนออกมาโดย Ego และ Superego ไม่สามารถทัดทานได้ เช่น การใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด หรืออาการทางจิตประสาท จะเห็นได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากครอบครัวในสังคมไทย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงที่เด่นชัดคือการที่สามีติดเหล้าจนทำให้ขาดสติ ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว (ณัฐฉิณี คงทรัพย์สินศิริ, 2552) และผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงต่อครอบครัวของผู้ใช้ยาบ้า ซึ่งพบว่า ผู้ป่วยที่ใช้ยาบ้ามีพฤติกรรมรุนแรงต่อครอบครัวถึงร้อยละ 92.2 (สุจิตรา ฤทธิมนตรี และกฤตยา แสงวงเจริญ, 2554) นอกจากนี้ยังพบข่าวความรุนแรงในครอบครัวทางสื่อต่าง ๆ ที่ผู้ก่อความรุนแรงจำนวนหนึ่งไม่จะเป็นการทำร้ายร่างกายไปจนถึงการฆ่าตัวหรือฆ่ากันตาย มีการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือการใช้สารเสพติดร่วมด้วย รวมไปถึงอาจตรวจพบว่ามีคามผิดปกติทางจิต

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เป็นแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่น่าเสนอความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจากการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อม (Environment) เพราะมนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง แสดงถึงการส่งผ่านแบบแผนพฤติกรรมความรุนแรงเช่นเดียวกันกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แต่ต่างกันที่ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นการส่งผ่านพฤติกรรมความรุนแรงจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลจนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรง ในขณะที่ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยแสดงให้เห็นถึงการส่งผ่านแบบแผนพฤติกรรมความรุนแรง จากการที่บุคคลเรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน หรือความเชื่อ ซึ่งเป็นแบบแผนวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากกลุ่มสังคมที่ใกล้ชิดกับคนตั้งแต่วัยเด็กซึ่งสำหรับสังคมไทยแล้ว ครอบครัวจัดได้ว่าเป็นระบบทางสังคมที่ปลูกฝังวัฒนธรรมให้เด็กยาวนานและใกล้ชิดกว่าครอบครัวทางตะวันตกที่เด็กมักแยกจากครอบครัวเร็วกว่าและมีความอิสระทางความคิดสูงกว่า ยิ่งไปกว่านั้น การส่งผ่านวัฒนธรรมความรุนแรงในสังคมไทยน่าจะมีความแนบแน่นกว่า เนื่องจาก รูปแบบวัฒนธรรมยังเป็นลักษณะที่คนในสังคมให้ความสำคัญกับกลุ่มและการยอมรับจากสังคมนอกรอบข้าง จึงง่ายที่บุคคลจะยอมรับและเลือกรับรู้วัฒนธรรมของกลุ่ม จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมความรุนแรงเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล แต่สภาพแวดล้อมภายนอกนี้เองที่ส่งผลต่อสภาพภายในตัวบุคคล ทำให้บุคคลเกิดนิสัยเชิงลบของผู้ที่กระทำความรุนแรง จนถึงขั้นที่อาจยอมรับว่าความรุนแรงเป็นวิถีแก้ไขปัญหาของครอบครัว หรือเกิดความรู้สึกชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัว และมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลอื่นต่อเนื่องต่อไป.

4. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว (Family Symbolic Interaction Theory)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว ขยายแนวคิดมาจากแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นทฤษฎีทางสังคมวิทยา โดยแนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับมนุษย์แต่ละคน หรือสิ่งที่เกี่ยวกับตัวตน (Concept of Self) (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557: 4-9) สาระสำคัญของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว เน้นกระบวนการสร้างบทบาทภายในครอบครัว การให้ความหมายและการแสดงบทบาทของแต่ละบุคคลในครอบครัว และสำคัญของปฏิสัมพันธ์ของบุคคลผ่านกระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หรือที่เรียกว่า สังคมประกิต (Socialization) (Blumer, 1969) แนวคิดทฤษฎีนี้ อธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ไว้ว่า การจะเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นหรือไม่ อยู่ที่ว่าผู้ชายมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไรเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ครอบครัวที่มีปัญหามักเกิดจากการสร้างสัญลักษณ์ความสำคัญในครอบครัวโดยให้ผู้ชายแสดงบทบาทที่เป็นใหญ่เสมอ และการให้ความสำคัญกับตัวตนของผู้ชายที่มากเกินไป ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้

ความเชื่อตามแนวคิดนี้ เห็นว่าความรุนแรงจึงเป็นสตรีเพศที่ถูกกระทำจากบุรุษที่สร้างตัวตนของตนเองให้มีบทบาทหรืออำนาจที่เหนือกว่า และอาจเกี่ยวโยงไปถึงเด็ก ๆ ซึ่งเป็นผู้เปราะบางในครอบครัวที่อาจถูกกระทำ ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ที่ยังคงมีการปลูกฝังค่านิยมบางอย่างของสังคม ที่ถือว่าสถานภาพของผู้ชายเหนือผู้หญิง ผู้ชายจึงพยายามแสดงอำนาจเหนือเพศที่อ่อนแอกว่าทางร่างกาย จึงทำให้เกิดกรณีสามีทำร้ายร่างกายภรรยาอยู่บ่อยครั้ง รวมไปถึงคดีการกระทำรุนแรงกับบุตรสาวหรือหลานสาวที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจำแนกสถิติความรุนแรงตามลักษณะความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทยที่น่าเสนอในตอนต้น ที่ยังคงพบว่า การถูกทำร้ายร่างกายภายในครอบครัว ยังคงเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวไทยที่พบมากที่สุดและพบมากต่อเนื่องมาโดยตลอด จึงเป็นเรื่องที่สังคมต้องตั้งคำถามเพื่อการดำเนินการต่อไปว่า ทำอย่างไรจึงจะปรับเปลี่ยนมุมมองของชายไทย ในการให้ความหมายบทบาทของตนในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรมต่อฝ่ายหญิง และสร้างกระบวนการสื่อสารภายในครอบครัวเพื่อให้เด็กเรียนรู้บทบาทที่เหมาะสมของการเป็นสมาชิกครอบครัวต่อไปได้

5. ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว (Family Development Theory)

เป็นแนวคิดทฤษฎีครอบครัว ที่เกิดจากการประยุกต์ศาสตร์ทางสังคมวิทยา มาใช้อธิบายพัฒนาการของครอบครัวว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและแบบแผนประสบการณ์ภายในครอบครัว เรียกว่า

จากพ่อแม่ที่ว่าภรรยาควรจะต้องทน ส่วนพื้นฐานทางครอบครัวก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงต้องทนอยู่ในภาวะจำทน แต่ท้ายสุดแล้วเหตุผลอีก ๆ ที่อยู่ใ้ใจของผู้หญิงนั้นคือเพราะรักนั่นเอง (ณัฐินี คงทรัพย์สินสิริ, 2552) ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย และภาวะที่สตรีต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในครอบครัว นอกจากนี้ Bograd (1988) ยังกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวสตรีนิยมไว้ว่าการวิเคราะห์หรือการกระทำใด ๆ ที่มีจุดยืนว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง ซึ่งผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบและมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมนั้น ความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้หญิงถูกคุกคามหรือกดขี่ทางเพศจากเพศชาย นำไปสู่การเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามมา

สำหรับสังคมไทย วัฒนธรรมที่ให้ชายเป็นใหญ่มีความเด่นชัดตั้งแต่ยุคอดีต ปัจจุบันวัฒนธรรมเช่นนั้นดูเหมือนจะเจือจางลง และมีความพยายามที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยไม่ใช้ความพยายามที่จะทำให้บทบาทหรือความดีเด่นของเพศชายลดลง แต่เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างชายและหญิง ซึ่งแม้จะมีความพยายามสร้างความเสมอภาคดังกล่าว ปมเหตุแห่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นตามแนวคิดนี้ยังคงมีความร่วมสมัยอยู่ พิจารณาจากการวิเคราะห์สาเหตุความรุนแรงตามแนวคิดทฤษฎีนี้ จะพบว่าเป็นการกระทำรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่เสมอภาคในชีวิตแต่งงาน เพื่อคงความมีอำนาจเหนือผู้หญิง หรือเป็นการแสดงถึงสถานภาพของเพศชายที่อยู่เหนือเพศหญิง ภาพข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในสังคมไทยที่ยังพบอยู่เสมอ คือ การที่ผู้ชายแสดงอำนาจผ่านการใช้ความรุนแรงจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ใช้ความรุนแรงเพราะหึงหวง เพื่อแสดงความครอบครองเสมือนสตรีเป็นสิ่งของของตนที่จะยื้อแย่งไปไม่ได้ อันเกิดจากความเชื่อที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี สถานการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐินี คงทรัพย์สินสิริ (2552) ซึ่งเป็นการวิจัยจากกรณีศึกษาหนึ่ง พบว่า สามีทำร้ายร่างกายภรรยารุนแรง รวมไปถึงกักขังไม่ให้ออกจากบ้านเนื่องมาจากกลัวว่าภรรยาจะไปมีผู้ชายอื่นหรือคบชู้ ซึ่งกรณีศึกษานี้เป็นตัวอย่างของการทับซ้อนระหว่างการแสดงอำนาจกับการแสดงออกว่ารักโดยไม่มองว่าเป็นความรุนแรง อันเกิดจากความคิดและทัศนคติที่ผิดเพี้ยนไป

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากร (Resource Theory)

เป็นแนวคิดทฤษฎีครอบครัวที่นำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์และสังคมวิทยามาใช้อธิบายความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยแนวคิดนี้กล่าวถึงการแบ่งชั้นทางสังคมเป็นผลของการที่สังคมนั้น ๆ ให้ความสำคัญว่าใครเป็นผู้ครอบครองทรัพยากรมากกว่ากัน และสิ่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ในแง่ของอำนาจและการใช้ทรัพยากรในครอบครัว โดยอำนาจคือความสามารถที่สมาชิกคนหนึ่งมีอิทธิพลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว และการใช้ทรัพยากรในครอบครัว เป็นการจัดหาทรัพยากรให้สมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยให้ได้เป้าหมายของความที่ต้องการที่ตั้งไว้ เช่น เพื่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน อำนาจทางการเงิน เพื่อนฝูง สถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น สามีภรรยา คือ ผู้ที่หาเลี้ยงครอบครัว โดยจะต้องมีอำนาจที่สมดุลกันในครอบครัว ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง แต่โดยทั่วไป สามีมักจะมีอำนาจมากที่สุดในครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวหรือเป็นผู้นำทรัพยากรมาให้ครอบครัว เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในครัวเรือน ในบางครอบครัวที่เกิดความรุนแรงมาจากการใช้อำนาจของสามี-ภรรยาที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากสามี ทำให้ไม่สามารถปกป้องตนเองจากการกระทำรุนแรง และต้องยอมทนอยู่แม้จะถูกกระทำ หรือเมื่อใดที่สามีมีความรู้สึกต่ำต้อยกว่าภรรยา ทั้งหน้าที่การงาน รายได้ ความรู้ต่าง ๆ เมื่อนั้น การใช้ความรุนแรงในครอบครัวอาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นการแสดงว่าอย่างน้อยผู้ชายก็ยังมีอำนาจมากที่สุดในครอบครัว รวมไปถึงคนที่อยู่ในสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำไม่สามารถจัดหาทรัพยากรจากภายนอกให้สมาชิกในครอบครัวได้ อาจทำให้เกิดความคับข้องใจ และอาจจะก่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้สูงกว่าครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า เนื่องจากมีอำนาจในการจัดหาทรัพยากรได้ดีกว่า (Goode, 1971)

บรรทัดฐานจากสังคมว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ หรือเกิดความรู้สึกชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง สำหรับทฤษฎีครอบครัวสตรีนิยมใช้ศาสตร์ทางสังคมวัฒนธรรม อธิบายสาเหตุความรุนแรงในระดับครอบครัวและสังคม โดยกล่าวถึงความรุนแรงในเชิงวัฒนธรรมของสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้หญิงยังคงถูกกดขี่ทางเพศหรือถูกกระทำด้วยความรุนแรง และท้ายสุด คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรที่เกิดจากการผสมผสานศาสตร์ทางเศรษฐศาสตร์และสังคม อธิบายความรุนแรงในระดับครอบครัว ในเชิงการให้อำนาจแก่ผู้จัดสรรทรัพยากรให้ครอบครัวจนทำให้ดูเหมือนมีอำนาจที่จะแสดงความรุนแรงต่อสมาชิกในครอบครัวได้ รวมไปถึงปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลต่อความเครียด ความกดดัน ทำให้เกิดการระบายความเครียดและความกดดันสู่การใช้ความรุนแรง

จากการวิเคราะห์สาเหตุและสังเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีจากศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่ให้เห็นปมสาเหตุแห่งความรุนแรงทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนหรือสังคมแวดล้อม ดังนั้น การกำหนดแนวทางป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงต้องครอบคลุมในทุกระดับดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์สาเหตุผ่านมุมมองศาสตร์ต่าง ๆ และในระดับต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น อาจยังไม่ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวยังเกิดได้จากสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งเป็นสังคมในระดับมหภาค กล่าวคือ สังคมที่ละเลยและขาดความตระหนักถึงความรุนแรงในครอบครัว การบัญญัติทางกฎหมายและช่องว่างทางกฎหมายรวมถึงกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เอื้ออำนวยในการยุติปัญหาความรุนแรง รวมไปถึงการอุปสรรคในการเข้าถึงกฎหมายของประชาชน และความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การกำหนดแนวทางป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทย จำเป็นต้องอาศัยนโยบายระดับชาติเพื่อให้การป้องกันปัญหาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนหรือสังคมแวดล้อมขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรดำเนินการพร้อม ๆ กันไปในทุกระดับหรือขับเคลื่อนทั้งองค์ภาพของสังคมไทย โดยการทำงานและรวมพลังในลักษณะเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อลดสภาพความรุนแรงของครอบครัวในสังคมไทยที่เวียนวนซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้ค่อย ๆ หดหรือลดน้อยลงไป

ข้อเสนอในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

การลดหรือยุติปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ควรเน้นที่การป้องกันปัญหาเป็นสำคัญ เพื่อมิให้เกิดความรุนแรงขึ้นภายในครอบครัว หรือมิให้ครอบครัวที่เคยเกิดความรุนแรงแล้ว เกิดความรุนแรงซ้ำอีก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนหรือสังคมแวดล้อม รวมไปถึงสาเหตุในระดับประเทศ การป้องกันจึงควรดำเนินการในทุกระดับโดยเชื่อมโยงกับเหตุแห่งความรุนแรงตามแนวคิดทฤษฎีดังนี้

1. การป้องกันความรุนแรงในระดับบุคคล ข้อเสนอในการป้องกันที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์สาเหตุตามแนวคิดทฤษฎีซึ่งเป็นศาสตร์ทางจิตวิทยา โดยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ อธิบายสาเหตุความรุนแรงว่าเกิดจากการที่บุคคลใช้สัญชาตญาณแสดงความก้าวร้าว โดยที่ Ego หรือ Superego ไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น เช่น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด ฯลฯ มากระตุ้นให้สัญชาตญาณกระโจนออกมา โดยไม่สามารถควบคุมได้ การป้องกันปัญหาความรุนแรง ควรดำเนินการดังนี้

1) สถาบันครอบครัว ควรกล่อมเกล่าและปลูกฝังให้เด็กใช้เหตุผลในการตัดสินใจ พิจารณาแยกแยะถูกผิดด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงการลงโทษที่นอกจากจะไม่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้แล้วยังสะสมความก้าวร้าวรุนแรงให้กับเด็กยิ่งขึ้นไปอีก ส่วนสถาบันการศึกษาควรพิจารณาแนวทางในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จากการสอนให้แค่รู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม แต่ควรปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กเกิดทักษะในการใช้เหตุและผลในการตัดสินใจที่ดี และฝึกทักษะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ครอบครัวผ่านสื่อต่าง ๆ และการเข้าถึงครอบครัวสูงเสี่ยงได้อย่างครอบคลุม จะช่วยให้ครอบครัวมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่างแห่งครอบครัวไว้ความรุนแรงได้

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว ซึ่งให้เห็นเหตุแห่งความรุนแรงที่เกิดจากวงจรชีวิตด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากร กล่าวถึงการให้อำนาจแก่ผู้จัดสรรทรัพยากรนำไปสู่การใช้อำนาจในทางรุนแรง รวมไปถึงปัญหาความตึงเครียดทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวที่ส่งผลต่อความเครียด ความกดดัน และนำไปสู่การก่อความรุนแรง การป้องกันปัญหาควรดำเนินการดังนี้

5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต และด้านการพัฒนาสังคมและมนุษย์ ควรทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการริเริ่มกิจกรรมหรือใช้ช่องทางต่าง ๆ ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนวงจรชีวิตของครอบครัวให้ห่างจากพฤติกรรมความรุนแรง โดยการปลูกฝังความรักและความเข้าใจกันภายในครอบครัว ให้คำนึงถึงความต้องการซึ่งกันและกัน ไม่รื้อฟื้นหรือตอกย้ำปัญหาในอดีต ไม่ละเมิดความเป็นอิสระและความเป็นส่วนตัวของอีกฝ่าย ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีเหตุมีผล ทักษะการเผชิญและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ และเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน ทำความเข้าใจร่วมกันว่าความรุนแรงมิใช่แนวทางในการแก้ปัญหาครอบครัว

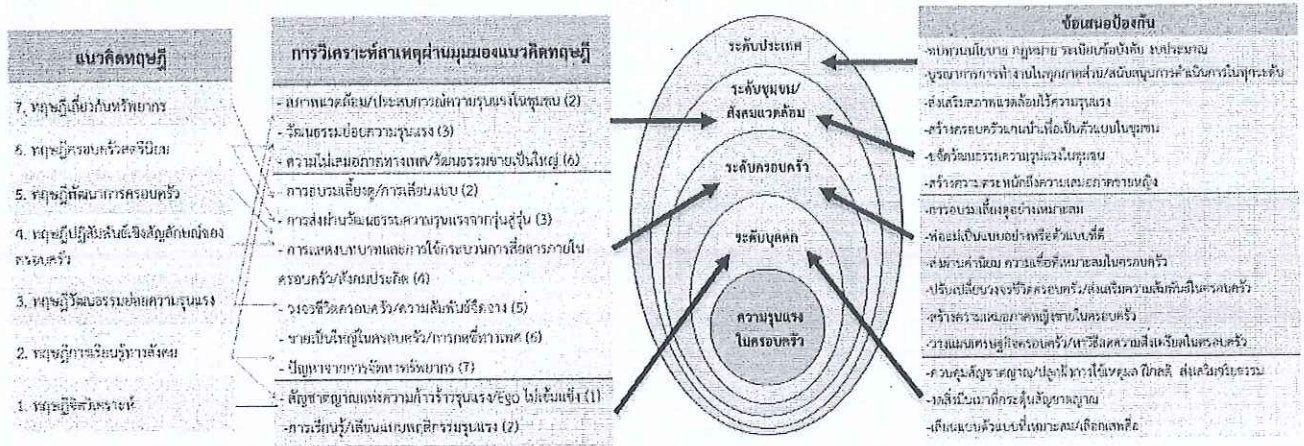
6) หน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจควรทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่สามีภรรยา ร่วมกันจัดหาและจัดการทรัพยากรภายในครอบครัว โดยไม่มองว่าผู้หาเลี้ยงครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจภายในครอบครัว และการวางแผนในการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในครอบครัว จะช่วยลดความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวได้

7) หน่วยงานด้านสาธารณสุขเข้ามามีบทบาทร่วมกันกับครอบครัวและชุมชน เน้นการทำงานเชิงรุกในการส่งเสริมป้องกันความรุนแรงอันเกิดจากภาวะกดดันและคับข้องใจ ส่งเสริมให้บุคคลเรียนรู้การระบายความเครียดและความกดดันภายในจิตใจ วิธีการควบคุมอารมณ์ รวมไปถึงการส่งเสริมให้บุคคลหาคนที่ไว้ใจได้เพื่อพูดคุยปรึกษาหารือหรือรู้สึกผ่อนคลาย ระบายความคับข้องใจ

3. การป้องกันความรุนแรงในระดับชุมชน เสนอการป้องกันความรุนแรงที่สอดคล้องกับแนวคิดจากศาสตร์ทางจิตวิทยา และสังคมวัฒนธรรม โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกล่าวถึงเหตุแห่งความรุนแรงที่เกิดจากการมีตัวแบบความรุนแรงให้สังเกตเห็นได้ภายในสภาพแวดล้อมของชุมชน ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยความรุนแรง ที่มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากการส่งผ่านค่านิยม และบรรทัดฐานแห่งความรุนแรงจากกลุ่มสังคมของชุมชนนั้น และทฤษฎีครอบครัวสตรีนิยม ที่ปลูกฝังวัฒนธรรมให้ชายเป็นใหญ่แก่คนในสังคมหรือชุมชน การป้องกันปัญหาความรุนแรง ควรดำเนินการดังนี้

1) สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ไร้ตัวแบบความรุนแรง เน้นให้ชุมชนมีความปลอดภัยและสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนให้ชัดเจนเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายป้องกันปัญหาความรุนแรงในชุมชน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา และกลุ่มประชาชนที่ร่วมกันดูแลไม่ให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงขึ้นในชุมชน ทั้งนี้ ผลการวิจัยของพัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ (2554) ซึ่งให้เห็นว่า เครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการในชุมชน สามารถปฏิบัติงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นน้อยลง

2) สร้างครอบครัวแกนนำ แสดงบทบาทในการถ่ายทอดประสบการณ์และเทคนิควิธีต่าง ๆ ในการสื่อสารหรือสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้ หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน สร้างสื่อหรือกระบวนการสื่อสารในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างตัวแบบครอบครัวไร้ความรุนแรงให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ ทั้งนี้ ผลการวิจัยของ ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ (2554) ซึ่งให้เห็นว่า การสร้างแกนนำครอบครัวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา ช่วยป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้

แผนภาพที่ 1 แสดงการวิเคราะห์สาเหตุความรุนแรงในครอบครัวไทยและข้อเสนอในการป้องกันปัญหา

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์สาเหตุผ่านมุมมองแนวคิดทฤษฎีจะแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน/สังคมแวดล้อม นำไปสู่ข้อเสนอในการป้องกันทั้ง 3 ระดับ เช่นกัน ความรุนแรงในระดับบุคคล อธิบายได้โดยทฤษฎีจิตวิเคราะห์และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่มองว่า ความรุนแรงของบุคคลเกิดจากการใช้สัญชาตญาณแห่งความก้าวร้าวรุนแรง และการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แนวทางในการป้องกัน จึงต้องมีการปลูกฝังการใช้เหตุผลและการส่งเสริมจริยธรรมงดสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้สัญชาตญาณรุนแรงกระโจนออกมา และการเลือกตัวแบบที่เหมาะสม ส่วนความรุนแรงในระดับครอบครัว อธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีที่หลากหลาย ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่เชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูและการเลียนแบบพฤติกรรมพ่อแม่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก ทฤษฎีวิวัฒนาการมองว่าวัฒนธรรมความรุนแรงสามารถส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นได้ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงลักษณะของครอบครัว เน้นสังคมประชิดผ่านกระบวนการสื่อสารและการแสดงบทบาทในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเด็ก ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว เชื่อว่า ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนลงมีผลต่อการใช้ความรุนแรงต่อกัน และทฤษฎีครอบครัวสตรีนิยม เชื่อว่าชายเป็นใหญ่ในครอบครัวจะทำการกดขี่ทางเพศโดยใช้ความรุนแรงได้ และทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรที่มองว่าปัญหาความรุนแรงเกิดจากปัญหาการจัดสรรทรัพยากรในเชิงการสร้างอำนาจในครอบครัว จากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว การป้องกันทำได้โดยการอบรมเลี้ยงดูและพ่อแม่แสดงแบบอย่างที่ดีในครอบครัว เพื่อการส่งผ่านค่านิยม ความเชื่อที่เหมาะสม ขจัดวัฒนธรรมแห่งความรุนแรงในครอบครัว การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อรักษาวงจรชีวิตที่ดีของครอบครัว การส่งเสริมความเสมอภาคของชายหญิงภายในครอบครัว รวมไปถึงการวางแผนเศรษฐกิจของครอบครัว และท้ายสุด ความรุนแรงในระดับชุมชนหรือสังคมแวดล้อม อธิบายโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีวิวัฒนาการมองว่าความรุนแรง และทฤษฎีครอบครัวสตรีนิยม ที่เชื่อว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดจาก สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยประสบการณ์รุนแรง กลุ่มวัฒนธรรมย่อยความรุนแรงในสังคม และความไม่เสมอภาคทางเพศโดยเฉพาะวัฒนธรรมของสังคมที่ให้ชายเป็นใหญ่ การป้องกันทำได้โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ไร้ความรุนแรง สร้างตัวแบบที่ดีในชุมชน ขจัดวัฒนธรรมความรุนแรงในชุมชน และสร้างความตระหนักถึงความเสมอภาคชายหญิง ข้อเสนอในการป้องกันความรุนแรงทั้ง 3 ระดับนี้

- วุฒิชัย เปี้ยแดง. (2553). *บทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนนำร่องของกรุงเทพมหานคร 4 ชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
- วิษณุ พงศ์พันธุ์อนุสร. (2556). *วิกฤติการณ์แก้ปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550*. (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม.
- สุจิตรา ฤทธิมนตรี; และกฤติยา แสงเจริญ. (2554). *พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวของผู้ใช้ยาบ้า*. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 34(3), 48-56.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2558). *การกระทำผิดในสังคม: สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). *คู่มือการปฏิบัติงานของเครือข่ายเพื่อการเฝ้าระวังและเตือนภัยความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *การใช้ความรุนแรงในครอบครัว: กฎหมายช่วยได้*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ความรุนแรงในครอบครัวความจริงกับสิ่งที่สวนทาง*. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/>.
- หทัยรัตน์ มาประณีต. (2548). *ความรุนแรงในครอบครัว: ภัยผู้หญิงที่สังคมต้องรับรู้*. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bograd, M. (1988). *Feminist Perspective on Wife Abuse*. California: SAGE.
- Eshleman J. R. (1994). *The Family: an Introduction*. (7th ed.). Boston: Allyn & Bacon, Incorporated.
- Freud, S. (1964). *Group Psychology and The Analysis of The Ego Sigmund Freud*. New York: Bantam Books.
- Gelles, R. J., & Murray A. S. (1979). "Determinants of violence in the family: Toward a theoretical integration" pp. 549-581 in Wesley R. Burr, Reuben Hill, F. Ivan Nye, and Ira L. Reiss (Eds.), *Contemporary Theories About the Family (Vol. 1)*. New York: The Free Press.

- Patanaprapapan, D. & Kongsakon, R. (2007). *Community Survey of Problems and Psychological Consequences of Domestic Violence in Bangkok Community*. The Psychiatric Association of Thailand. 52(4). Retrieved from http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=47322
- Piadaeng, W. (2010). *The community role in Prevention and correction domestic violence Problems: A case study of for pilot communities in Bangkok*. (Master's Thesis). Thammasat University, Faculty of Social Administration, Field of Criminal Justice Administration.
- Pongpan-anoosorn, W. (2013). *Critical Problem Resolution of Family Violence Throughout The Protection of The Victim of Family Violence Act B.E. 2550*. (Master's Thesis). Mahidol University, Faculty of Social sciences and Humanities, Field of Criminology and Criminal Justice.
- Punnahitanon, S. (2015). *Misconduct in Society: Sociology of Crime and Deviant Behavior*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Ritmoontree, S. & Sawanchareon, K. (2011). Violence Behavior toward Family of Methamphetamine Users. *Journal of Nursing Science & Health*. 34(3), 48-56.
- Sanprasit, Y. (2011). *Domestic Violence Prevention Model with Participatory Action of Families and Community: A Case Study of a Community in Pathumthani Province*. (Doctoral Dissertation). Srinakharinwirot University, Behavioral Science Research Institute, Field of Applied Behavioral Science Research.
- The Secretariat of The House of Representatives. (2011). *Domestic Violence: The law help*. Bangkok: Bureau of Parliamentary Studies, The Secretariat of The House of Representatives.
- Wetwithan, P. (2014). *An Introduction to Family Theories*. Bangkok: Parbpim.